

ОБСТАВИНИ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ДОКАЗУВАННЮ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ВІЙСЬКОВИХ ЗЛОЧИНІВ

Володимир Володимирович ТИМОШКО,

*аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ*
<https://orcid.org/0009-0003-1334-4531>

Досудове розслідування воєнних злочинів нерозривно пов'язане зі здійсненням кримінального процесуального доказування. Проте неможливо зібрати належну, достовірну, допустиму та достатню доказову базу без знання змісту та обсягу обставин, які підлягають доказуванню в кримінальних провадженнях про воєнні злочини, з урахуванням кримінально-правової та криміналістичної характеристик указаних кримінальних правопорушень. У цьому контексті важливо згрупувати й охарактеризувати обставини, що підлягають доказуванню під час досудового розслідування військових злочинів.

Перелік обставин, що підлягають доказуванню в кожному кримінальному провадженні, який у науці кримінального процесу прийнято йменувати предметом доказування, визначений у ч. 1 ст. 91 Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України. Зокрема, такими обставинами є:

«1) подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення);

2) винуватість обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення;

3) вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також розмір процесуальних витрат;

4) обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, характеризують особу обвинуваченого, обтяжують чи пом'якшують покарання, які виключають кримінальну відповідальність або є підставою закриття кримінального провадження;

5) обставини, що є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності або покарання;

6) обставини, які підтверджують, що гроші, цінності та інше майно, які підлягають спеціальній конфіскації, одержані внаслідок вчинення кримінального правопорушення та/або є доходами від такого майна, або призначалися (використовувалися) для схиляння особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення чи винагороди за його вчинення, або є предметом кримінального правопорушення, у тому числі пов'язаного з їх незаконним обігом, або підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення;

7) обставини, що є підставою для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру» [1].

При цьому, хоча предмет доказування є загальним для всіх видів кримінальних проваджень, незалежно від виду кримінального правопорушення, що розслідується, то от межі доказування є індивідуальними для кожного з кримінальних проваджень. Межі доказування визначаються залежно виду кримінального правопорушення, що розслідується, його обов'язкових і факультативних об'єктивних і суб'єктивних ознак, а також закономірностей механізму їх учинення.

Щодо змісту обставин, що підлягають доказуванню під час досудового розслідування воєнних злочинів, то вони представлені наступними групами.

1. Обставини, що характеризують об'єктивні ознаки воєнного злочину. Під встановлення вказаних обставин і підтвердження їх відповідними доказами важливо з'ясувати час, місце та обстановку вчинення вказаного різновиду правопорушень. При цьому особливо увагу слід звернути, що об'єктами посягання є життя та здоров'я цивільних осіб, а також функціонування об'єктів критичної інфраструктури. Крім того, обов'язковому доказуванню підлягають: факти того, що вчинені суспільно небезпечні діяння порушують встановлені міжнародним гуманітарним правом правила та звичаї, що застосовуються під збройних конфліктів як міжнародного, так і неміжнародного характеру; наявність причинного наслідку між такими порушення та наслідками, що настали. Також до цієї групи обставин слід віднести й ті, що стосуються встановлення виду та розміру завданої шкоди.

2. Обставини, що характеризують суб'єктивні ознаки воєнного злочину, представлені тими, що дозволяють встановити особу злочинця, наявність у нього ознак спеціального суб'єкта кримінального правопорушення (є комбатантом чи прирівняною до них особою), його винуватість у вчиненні воєнного злочину (умисне та свідоме вчинення вказаного правопорушення). Також до вказаної групи варто відносити обставини, що характеризують особу злочинця, впливають на ступінь тяжкості вчиненого злочину, обтяжують чи пом'якшують міру покарання.

3. Обставини, що враховуються під час прийняття процесуальних рішень. До цих обставин слід включати обставини, які виключають кримінальну відповідальність або є підставою закриття кримінального провадження, звільнення від кримінальної відповідальності, а також обставини, які підтверджують, що гроші, цінності та інше майно підлягають спеціальній конфіскації. Крім того, серед цих обставин слід визначити й обставини, що характеризують особу злочинця та впливають на ступінь тяжкості вчиненого правопорушення. Адже останні враховуються під час прийняття рішення про застосування запобіжних заходів, інших заходів забезпечення кримінального провадження, здійснення спеціального досудового розслідування, обмін військовополоненого та зупинення досудового розслідування тощо.

Отже, предмет доказування є загальним для всіх видів кримінальних проваджень, незалежно від виду кримінального правопорушення, що

розслідується. Межі доказування є індивідуальними для кожного з кримінальних проваджень. Межі доказування під час досудового розслідування воєнних злочинів визначаються залежно виду кримінального правопорушення, що розслідується, його обов'язкових і факультативних об'єктивних і суб'єктивних ознак, а також закономірностей механізму їх учинення. Обставини, що підлягають доказуванню під час досудового розслідування воєнних злочинів систематизовано наступним чином: обставини, що характеризують об'єктивні ознаки воєнного злочину; обставини, що характеризують суб'єктивні ознаки воєнного злочину; обставини, що враховуються під час прийняття процесуальних рішень.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 9-10, № 11-12, № 13. Ст. 88.